HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בכור. קדושתו מרחם בין מם בין בעל מום ואין לו שום פדיון דכתיב ביה (במדבר יח) אך בכור שור לא תפדה. ובמעשר בהמה נמי כתיב (ויקרא כז) לא יבקר בין טוב לרע ולא יחליפנו אין לו לכתיב (שם) לא יגאל: **אלא שם זבח לא קפני.** אלא בחד זבחא נקט למילתיה וקאמר חומר בו מה שאין בשם תמורה וחומר בשם תמורה שאין באותו זבח שאנו עסוקין כאן: **מאי שנא.** לינקוט תנא מילתיה בתרי גווני: **שם תמורה אחת היא.** כל התמורות שוות בכל הנך דקתני הכא בציבור ובדחיית שבת ובעשיית תמורה ובגיזה ובעבודה אבל זבח לא מצי למימני שם דהא קתני גיזה ועבודה דלא מצי למימר מה שאין כן בשם זבח דהא איכא בכור ומעשר: **קסבר אין שוחטין פסח על היחיד.** כר׳ יהודה דאמר הכי במסכת פסחים (דף לא.) וילף לה מלא תוכל לזבוח את הפסח באחד וכיון דאינו בא בלא שותפות אין עושה תמורה: **מי דחי עומאה.** איכא למאן דאמר נקמן בשמעתין דלא דחי: **ותנא מאי שנא חגיגה וכו׳.** ההוא תנא דתמורה דגבי רבי מאיר ורבי יעקב דאייתי לעיל (לא): **בבנופיא.** ברגליים: ותיפוק

נוקמה בפסח. נראה משום דחטאת ואילו של אהרן לא הוה ליה למיתניהו בלשון זבח סתמא דלא אשכחן דאיקרי זבח אבל פסח כתיב זבח פסח הוא תימה לי לוקמה בפסח דאשון וגימא דהכי קאמר חומר בזבח שיש זבח אחד דשייך ביה כל הני מילי דקא חשיב דהיינו ביחיד בציבור ודוחה שבת וטומאה ועושה תמורה אם לא קרב בזמנו דהוה ליה מותר פסח וממירין בו אפילו למאן דאמר דאין שוחטין הפסח על היחיד אם משכו בעליו את ידיהם ולא נשאר עליו אלא אחד עושה תמורה כדאמרי׳ בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף לו.): דפסח בשאר ימות השנה עושה תמורה מה שאין כן בשום תמורה חומר בתמורה שכן חלה על בעל מום קבוע ואינו יוצא לחולין ליגזז וליעבד מה שאין כן בזבח פסח שאמרנו וי״ל דמותר פסח נמי חל על בעל מום קבוע לאם שנולד והומס ועבר עליו הפסח הוי מותר פסח ואין יוצא לחולין ליגזז וליעבד כיון דקדש הקדישו לפסח למומו: **דוחה השבת ואין דוחה הטומאה.**

נ״ל דבין רבי יהודה ובין רבנן גמרי מכלל חקת הפסח ובהא סברא פליגי דתנא קמא סבר כלל חקת פסח לאשון אין דוחה טומאה אלא ברוב ציבור אבל במיעוט ציבור נדחה מפני הטומאה אף פסח שני ורבי יהודה סבר ה״ק מה פסח לאשון אין בטל לגמרי אף וכו׳ אבל מבמועדו

בכור ומעשר [א]דחלין על בעל מום קבוע [ב]ואין יוצאין לחולין ליגזז וליעבד אלא שם זבח לא קתני ומאי שנא תמורה שם תמורה אחת היא זבח איכא בכור ואיכא מעשר ולרב ששת אדמוקים לה באילו של אהרן לוקמה בפסח [ג]דדוחה את השבת [ד]ואת הטומאה ועושה תמורה דקרבן יחיד הוא קסבר [ה]אין שוחטין הפסח על היחיד ונוקמיה בפסח שני מי דחי טומאה אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ותנא מ״ש פסח דקרי ליה קרבן יחיד ומ״ש חגיגה דקרי לה קרבן [ו]ציבור אי משום דאתי בכנופיא פסח נמי אתי בכנופיא איכא פסח שני דלא אתי בכנופיא אמר ליה אם כן יהא דוחה את השבת ואת הטומאה אמר ליה אין כמאן דאמר דחי דתניא [ז]ה״פסח שני דוחה את השבת [ח]ואינו דוחה את הטומאה ר׳ יהודה אומר אף דוחה את הטומאה מ״ט דתנא קמא אמר לך מפני טומאה דחיתו ויעשה בטומאה ורבי יהודה אמר לך אמר קרא [ט]ככל חקת הפסח יעשו אותו ואפילו בטומאה התורה החזירה עליו לעשותו בטהרה לא זכה יעשנו בטומאה ותיפוק

במועדו בגזירה שוה לא גמרינן חדא דלמה לי ג״ש הא אתיא שפיר מכלל חקת הפסח ועוד אי מגזירה שוה מאי טעמא דתנא קמא דלא דחי טומאה ניגמר מגזירה שוה דדחי שבת וטומאה וליכא למימר דאדרבה גמרינן מפסח דאשון מה פסח דאשון לא דחי טומאה ביחידים אף פסח שני דאם כן מנלן דפסח דחי שבת אפילו כשהוא בא ביחיד כגון שרוב ציבור זבין ומיעוטן עושין את הראשון בשבת מנלן הא מתמיד ליכא למיגמר אלא כשכל ישראל עושין פסח דומיא דתמיד דהוי קרבן של כל ישראל ומימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה להלן כל ישראל אף כאן כל ישראל דווקא אלא על כרחך כיון דגמרינן בג״ש הכי גמרינן מה להלן במועדו אפילו בשבת ואינו בטל בשביל שהוא שבת אף בפסח לא יתבטל בשבת ואם היו כל ישראל זבין או בדרך רחוקה חוץ מאדם אחד או שנים וחל ע״פ בשבת אי אמרת לא דחי שבת ביחיד הרי הוא בטל לגמרי הכי נמי נימא גבי פסח שני שלא יתבטל מפני הטומאה כמו פסח דאשון שאין בטל לגמרי בשביל טומאת מת וליכא למימר דמ״ק שבירא ליה דבמועדו קאי אפסח דאשון כרבי נתן בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף לג.) וא״כ בפסח שני לא כתב במועדו וגמר מכלל חקת הפסח אבל ר׳ יהודה גמר שפיר מבמועדו דסבר דאפסח שני קאי דהא בשמעתא קאמר ורבי יהודה אמר לך אמר קרא ככל חקת אלמא מכלל חקת נפקי ליה נמי לר׳ יהודה על כן נראה לי דכי קרבן ה׳ לא הקריב במועדו (במדבר ט) לא מיסתבר כלל לדרוש אותו לגזירה שוה אליבא דשוס תנא דלא דמי לאינך שנכתבו בלשון צוי תשמרו להקריב לי במועדו (שם כח) ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו (שם ט) אלא תעשו לה׳ במועדיכם (שם כט) וידבר משה את מועדי ה׳ אל בני ישראל (ויקרא כג) לעשות המועדות אבל האי קרא כתב כי קרבן ה׳ לא הקריב במועדו אבל מכלל חקת הפסח גמרינן שפיר ובסברא פליגי כדפי׳ וא״ת והא פסח דאשון לא נפקא לן דדחי שבת אלא מגזירה שוה מתמיד ואיכי גמר פסח שני מיניה בהיקשא הניחא למאן דאמר דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש אלא למאן דאמר אינו חוזר ומלמד מאי איכא למימר ויש לומר דסבירא ליה דאינו ודבר אחר לא הוי היקש כיון דמכלל חקת הפסח גמרינן דברים שבתובים בפסח דאשון גופיה גמרינן מיניה נמי מידי דגמרינן בה בגזירה שוה אבל קשה למאן דאמר בש״פ אחזו מקומן (זבחים דף נז.) דאינו ודבר אחר הוי היקש וליכא למימר דאיהו סבירא ליה דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש דא״כ מאי טעמא פליגי בה אמוראי בפ׳ אחזו מקומן (שם דף נ.) תיפשוט דחוזר ומלמד בהיקש מדר׳ שמעאל דאית ליה דאינו ודבר אחר הוי היקש ולריכין אנו לומר לדידיה דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בהיקש ודוחק הוא לומר דלר׳ ישמעאל פסח שני אינו דוחה לא שבת ולא טומאה דא״כ הוו להו שלש מחלוקות בדבר וי״ל דאין דכתיב בכל חקת הפסח יעשו אותו לריכים אנו ללמוד כמו כן ממנו דבר שלמדנו בו בגזירה שוה שאם לא כן אינך מקיים בכל חקת הפסח וכי האי גוונא משני לקמן בפירקא (דף נז.) חוץ מבפנים בחד זימנא גמר כלומר דאין ויעשה לאהל מועד לריך לעשות באהל מועד בפר כל מה שעשה לפני ולפנים וכן בשעיר ואפילו דבר שלמדו בהיקש דאם לא כן לא קרינן ביה וכן יעשה אבל יש פירוש בפסחים שמוגה בהם דבמועדו גמרי בגזירה שוה וכן נמצא בספרי כי קרבן ה׳ לא הקריב במועדו בא הכתוב ולימד על פסח שני שדוחה את השבת או ידחה את הטומאה אמרת כל עצמו אינו בא אלא בשביל הטומאה וסתמא כרבנן ולריך אני לייחס מהא שהקשיתי לעיל דודאי פסח גמר שפיר מתמיד דאפילו יחיד עביד בשבת דהא תמיד כל שעה יבא בשבת אף פסח כל שעה יבא בשבת ואפילו יחיד ואע״ג דתמיד לא אתו ביחיד בשבת היינו משום דלא מזכחת ליה ביחיד כלל אבל פסח שהוא בא ביחיד יש לך ללמוד הימנו דגימי בשבת בין ביחיד בין בציבור אבל בטומאה בין דפסח דאשון גופיה דאיתמר דלא דחי טומאה כגון במיעוטו לציבור דעבדי בטהרה ולא עבדי בטומאה הכי נמי פסח שני וא״ת למה לי גזירה שוה הא אתיא מכלל חקת הפסח יש לומר דסבירא ליה דמימעיט מכעין הפרט דמלות ומרוריס מה הפרט מפורש מלות עשה דלא דחי לא תעשה שיש בו כרת אף כל למעוטי אלא דחה שבת שהוא לא תעשה שיש בו כרת מיהו לר׳ נתן דאמר במועדו דאפסח דאשון קאי צריך לומר דפסח שני דדחי שבת נפקא ליה מכלל חקת הפסח כרבי יהודה דשמעתין דנפקא ליה נמי מהתם ואפשר דרבנן דרבי יהודה נמי סבירא להו הכי כרבי נתן ולא כתב במועדו אפסח שני ונפקא להו מכלל חקת מו סבירא להו כר׳ חנניא בן עקביא ורבי דדרשי במועדו בפסח שני ונפקא להו מבמועדו כדאיתא בספיפרי מיהו קשה לי דבספרי אמאר מעיקרא כי קרבן ה׳ לא הקריב במועדו על פסח דאשון עגום כרת אתה אומר על פסח דאשון או אינו אלא על פסח שני אמרת אי״ז מועדו זה דאשון ובתר הכי אמאר דבמועדו בפסח שני כתב ושמא היינו דקאמר דבר אחר בא הכתוב ולימד על פסח שני שדוחה השבת ודרשא קמייתא למאן דאמר דאפסח דאשון קאי ודבר אחר דקאמר למאן דאמר דאפסח שני קאי מיהו קשה דא״כ הוה ליה למימר בא הכתוב ולימד על פסח שני לענין כרת דאיירי ביה מעיקרא מאי טעמא שבקיה לכרת ונקט מילתא אחריתי כיון דלמאן דאמר דאשני קא אייר והא אינהו פליגי לענין כרת בפרק מי שהיה טמא (פסחים דף לג.) ועוד איני סבור שיש כי האי גוונא בשום מקום בברייתא אחת שדורש שתי דרשות בסתם

מסורת הש״ס

א) [פסחים לא. לה. לט. קידושין מב.], **ב)** [עי׳ תוס׳ מגיגה ו. ד״ה קרבן יחיד], **ג)** פסחים לה.,

תורה אור השלם

1. לֹא יַשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ בוֹ כְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ: במדבר ט יב

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ותנא כו׳ דאייתי לעיל. נ״ב נדף נ ע״א:

הגהות מהר״ב רנשבורג

א) בתו״י דלענין אין מיתה בלבור לא קשה לן מידי דלבור ניכוו וכו׳ ומחוכת לתרב בין ההיא דהכא וכו׳ כל״ל:

מוסף רש״י

דאתי בכנופיא. בתפיפת תפרים כרגל (פסחים עו:). **פסח שני דוחה את השבת.** דבשני כתיב ביה במועדו, למ״ד קרבן ה׳ לא הקריב במועדו בשני (פסחים צה:). **מפני טומאה דחיתו ויעשה בטומאה.** בתמיה, אלא מוטב ידחה לגמרי (שם).

תוס׳ ישנים

לדף נ׳ ע״א

של יוה״כ חטאת שותפין או חטאת לבור לענין אין מיתה בלבור לא נפקא לן מידי אם לבור ניכוו כדפריטים, וכן משמע ההיא דהוריות דהכניס קלמת כו׳, זה גלאה עיקר וזה הנהת רבינו, ותוכחת לתרב [בין] ההיא דהכא בין ההיא דהוריות בע״א, [ד]ההיא דהוריות דס״ל דמתלי רבי שמעון טעמא [ג]פר יוה״כ דחטאת השותפין אינה מתה במלי דקי״ל הלכה למשה מקיני דאין חטאת לבור מתה, אלמא פשיטא ליה דשותפין לענין דין חטאת בלבור דמי, וא״כ כי הכי דאין מיתה בלבור (ו)אין מיתה בשותפין. ואין לדחות דאיה [זו] ולומר שזה ודאי יש ללמוד בחטאת שותפין מחטאת לבור דאין חטאת שותפין מתה כי כפרו בעלים כמו שחטאת לבור אינה מתה, לפי שהעשה הגורם לחטאת לבור שאינה מתה דהיינו מעשה דלא משכחת בה ולד חטאת ותמורת חטאת וסולמו בחד מקום גמיר להו, גורם כמו כן לחטאת השותפין אלא (פחות) [תמות] דבה נמי לא משכחת ולד חטאת ותמורת חטאת, אבל [מתם] אחד מן השותפין אלא חזיק לענין חטאת אין לללמוד ממיתת אחד מן הבלור דגבי לבור הוא דגלי קרא דאויב כפרה [זו שתכפר] על יוכפר מלרים ולא גבי שותפין, דהא לאו דיחויא היא דהא עשמא לה הוי משום דלא משכחת לה [ב]לבור ושותפין [ולד חטאת] ותמורה לא תהא חטאתם מתה כי לא נאמר בסיני אלא כך תמם חטאת [מתות] ביחיד ואין חטאת מתה בלבור אלא רועה ושכחו בחיה נאמרה הלכה למות ובחיה לרעות כדמוכח בפרק שני דתמורה [טו, ב] ונודע להם על ידי דהוה קים להו שבמקום שנאמרה מיתה יש תמם מיתות ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת שמתו בעלים וכפרו בעליה ועברה להם שבחיד נאמרה מיתה ובלבור רעייה, אבל הטעם לא רעייה לא תלאה הקב״ה בסיני (ו)לא בולד [ולא ב]תמורה שאין בלבור ולא בשותפות, דמקתמת [בין]ין שנאמרה בסיני אר״ש בבריתא והוה תלה הטעם כמו שאין חטאת לבור מתה א״כ כך נאמר בסיני חטאת יחיד מתה וחטאת לבור רועה, שאם נאמר בסיני חטאת לבור ושותפין רועה כך היה לו לומר לר״ש שאין חטאת לבור ושותפין מתה הוחיל ונאמר בסיני שאין חטאת [מתה] אלא במקום שחמשתן יכולין להיות בענין זה כמו כן היה לו לר״ש לשנות, אלא ודאי לא נתלה הטעם של רעייה בסיני אלא במה שהיא של לבור (ודמיימו) [ומדמיימין] ראיה מחטאת לבור שנאמרה בה רעייה בסיני לחטאת השותפין אלמא חטאת לבור וחטאת שותפין שוות, ומשנינן מיהא דה״ה כמו שבחטאת לבור אין מיתת אחד לא מעלה ולא מוריד לענין החטאת ומה בחטאת השותפין כמו כן, ודחי רב יוסף התם בהוריות דלא מייתי ר״ש ראיה מיהא לשותפין אלא בהנים גופייהו שהפר של יוה״כ מכפר עליהם (ומשני לימוד) [שאני לימוד הס] דאיקרו קהל לגבי הפר דאיתקרי קהל לענין כפרת פר יוה״כ, (מדמסקין) [ומסקינן] ובעי מאי הוי עלה אי כאביי דאמר דמיימר ר״ש ראיה מלבור לשותפין ומלמוד מהם שוין גם לענין אין [מיתה] מועלת בשותפין כמו שהיה מועלת בלבור, לא כרב יוסף דאמר דפר יוה״כ תמיד לענין דלינה פלוגתא בהא. כאביי דבתר מקום גמיר להו אלמא חטאת דצ״ל נמי אינה מתה וב״ד ליכא למימר [לליבור ניכוו] אלא ודאי חטאת שותפין בחטאת לבור

עין משפט נר מצוה

לח **א** ב מיי׳ פ״ג מהלכי מעילה הלכה ט:

לט ג מיי׳ פ״ג מהלכות קרבן פסח הלכה ה:

מ ד מיי׳ שם פ״ו הלכה ג:

מא ה ו מיי׳ שם [פ״ה הלכה ח] וסי״ א הלכה טו:

רבינו חננאל

ושנינן כל שום תמורה אחת היא, אבל זבח האיכא זבח ואיכא בכור ואיכא שלמים ואיכא מעשר. ואקשינן ולרב ששת אדמוקים לה באילו של אהרן נוקמה בפסח כו׳. ושנינן פסח אינו קרבן יחיד דקתני אין שוחטין את הפסח על היחיד. ופסח שיני נמי לא דחי טומאה דתניא הראשון דוחה טומאה השיני אינו דוחה טומאה. ואקשינן לר׳ יעקב מאי שנא פסח דקרי ליה קרבן יחיד, וחגיגה קרי לה קרבן צבור. אי משום דאתי בכנופיא, כלומר בבוא כל ישראל לחוג. פסח נמי בכנופיא אתי, דהא כל ישראל חייבין לעשות הפסח. ודחי האי פסח דקתני ר׳ יעקב פסח שני הוא דליתיה בצבור. ומי דחי טומאה סבר לה כר׳ יהודה דתניא השני דוחה שבת ולא את הטומאה דהאי מפני טומאה דחיתו, יחזור וישנו בטומאה. ר׳ יהודה אומר דוחה אף את הטומאה התורה הזהירה עליו לעשות בטהרה, לא זכה ישנו בטומאה שנאמר ככל חקת הפסח יעשו אותו.

תוס׳ ישנים (המשך)

דועה. הכי אתיא שפיר סוגיא דהוריות. וה״נ בשמעתין אתי שפיר להאי פירושא דלא מצי למימר הטמא אליבא דר״ש (ו)נפקותא בין לר׳ יוסי פר יוה״כ חטאת שותפין לענין אין מיתה, [ד]הקרבן היה נפקל בגמיתם אחד מן הכהנים אם מת אחר שהופרש הפר וימות הפר, ולר׳ יוסי חטאת לבור לא [מלרכא] ביה מידי ויקרב לאין לבור תמים כדמפקת לן מכפר לעמך ישראל, אבל מקרבן לא מיפטרי בגמיתת אחד מהם (לר׳ מתא) [בגמת] אחד מב״ד שפטורין מפר הטלם דבר, ואע״ג דמצי משכח הלי נפקותא לרבי יהודה כדפריטים ניחא ליה טפי למיעקר נפקותא דאתיא אפילו לר״ש. ומיהו מפקתא לי קלא לרבי יהודה [ב]מת אחד מן הכהנים לר׳ יוסי הפר, כי הדעת נוטה לומר אלא יומת ואתי הטמא שפיר טפי דאפילו לרבי יהודה אין למצות נפקותא אחרת אלא אותה שאומר התלמוד אבל הטעם אינו ידוע לי כי לומה לא יומת הפר בגיתת אחד מן הכהנים אם הן שותפין כמו שאומר התלמוד בהוריות [ו, א] דשעיר ר״ש לא היה לו ליקרב אם מת אחד מן הכהנים אי לאו דגלי קרא לאין לבור מתים ומתה בשביל שהפר קנוי לכ״ג יותר מלשאר הכהנים לפי שממנו הוא בא לכך לא תפקלנו גיתת אחד מהם כ״ג לבדו תפקלנו לרבי יהודה. לשון רבינו. ושוב כתב מה שכתבתי לעיל שהלכה נאמרה בטהרה ביחיד ולא בלבור אינו מושב, שאם כן לא היה להם להתפקד בימי אבלו של משה כולל חטאת ותמורת חטאת ומתו בעליה, כי בחטאת מאותן לא היה לאוי לשנות ביחיד נאמרה ולא בלבור דהא ליתא בלבור כלל, וכתב רבינו [כ״ו] שוב פירכא בענין אחר ואותו ענין לא רמיתי אבל בדפרשית לעיל הוא שפיר וכהן ונראה. **אימא לפי שאין חטאת השותפין מתה.** ואחיי קרי להו לבהנים לבור, ואף על גב דבפרק [קמא] דהוריות [ו, ב] קרי להו אחיי שותפין, הכא קרי להו לבור לגבר דשמעה מרב יוסף דהתם. וא״ת ולקמן פרק שני דיבור [קה, ב] פריך אחיי מהא מילתא (ופר׳) [דפר׳] ושעיר כו׳ ומשני שאני קרבנות בלבור כדרבי טבי בר׳ הא [מיתה] שעיר פר מאי איכא למימר, אלמא לא מתשיב פר קרבן לבור, י״ל דאליבא דרבא אחיי דהתם הלא קרי ליה קרבן לבור. מ״ר. ל״ג לענין תרומת הלשכה ב״מ עודדו הלא הוי של לבור ובי גזא דאחיי בענין דאמר דאמר לו כתיב, לא שייך התם תרומה הדשה. **דלא מייתו בהנים פר בהוראה.** אם שקרלהו קרבן לבור יכול לטעות ולקרותו פר לבור שיביאו הכהנים פר בהוראה, ומ״מ אפילו מאן דקרי ליה קרבן לבור לא מייתו הכהנים פר בהוראה כדאמרינן

פ״ק דהוריות [ו, ב] משום דלאו קהל איקרי, (הראשון) [אבל דאחיין] לבפרה ניכוו. ע״כ נדף נ׳ ע״א

לדף נ׳ ע״ב **דברי האומר פר יוה״כ כו׳.** דפליגי לעיל אי קרבן לבור הוא או לא ולא כרבא דאמר לעיל דליכא פלוגתא בהא. **עושה תמורה או אין עושה.** ל״ע אמאי לא מיבעיא ליה אי מתה אי לא ואמאי פשיטא ליה דמתה עופי מבמתמורה. **ודוחה את השבת.**